

Lakomstvo

Lakomec, lakomstvo sú biblické výrazy, ktoré patria nie iba do oblasti psychologickkej, ale aj do etickej, ale predovšetkým do náboženskej. Je to dôsledok zvráteného vzťahu človeka k Bohu a jeho zákonu. Biblia ho stavia do spoločného radu ako žiadostivosť, cudzoložstvo, krádež a ohováranie (Ex 20, 17). Ide v podstate o silné sebazdôrazňovanie, ktoré sa môže prejaviť ako sebecká snaha a žiadosť dostať pod svoju moc osoby alebo veci. Ide o žiadostivosť, zvrátenú túžbu, smäd po vlastníctve, mať stále viac, bez ohľadu na iných, ba aj na ich škodu. Toto splýva s vlastnosťou ináč nazývanou chamtivosť, ktorá často nadobúda črty násilia, teda zúrivej žiadostivosti, čo apoštol charakterizuje slovami: "Oni otupeli a oddali sa necudnosti a nenásytne žiadostivo páchajú každú nečistotu" (Ef 4, 19). Chamtivosť sa osobitne protiví láske k blížnemu, najmä k chudobným; zameriava sa prvotne na materiálne dobrá, bohatstvo a peniaze.

Lakomstvo je ťažkým hriechom ako aj márnوترatnosť. Lakomstvo pokiaľ odporuje čestnosti, má opačnú nereseť, a to márnوترatnosť.

Márnوترatnosť je opakom lakomstva. Márnوترatníctvo sa posudzuje podľa vášne získať veľa peňazí, teda nie ako majúci ich nadbytok, ale tí, ktorí majú ich nedostatok. Márnوترatníci často sa nestarajú o bohatstvo, ale žijú niečomu inému. Najčastejšie sa priklonia k nemiernosti, jednak preto, že keď nadbytočne vydávajú v iných veciach, neváhajú utrácať v rozkošiach, k čomu ich vedie predovšetkým dychtivosť tela; jednak vtedy keď ich netešia dobré cnosti, potom hľadajú telesné potešenia. Mnohí márnوترatníci sa stanú nezdržanlivými.

« Otče do Tvojich rúk porúčam svojho ducha » (LK 23,46)

Siedme slovo vyslovené Kristom na kríži bolo povedané na odčinenie hriechu lakomstva. Latinské slovo avaritia sa dá preložiť aj ako chamtivosť. Pod tento hriech spadá nezriadená láska k veciam tohto sveta. Zahŕňa jednak úmysel, ktorý máme pri nadobúdaní vecí a jednak spôsob akým ho nadobúdame. Akákoľvek nezriadená láska k akejkoľvek sume peňazí.

Samotná skutočnosť, že človek má veľké bohatstvo ho nerobí chamtivým. Malé dieťa s pár centami vo vrecku môže byť viac chamtivé ako bohatý človek. Deliacou čiarou je to, či bohatstvo považujeme za cieľ alebo bohatstvo považujeme za nástroj, ktorým chceme slúžiť Stvoriteľovi.

Chamtivým človekom je žena, ktorá sa vydá za peniaze, verejný činiteľ, ktorý prijme úplatok, obchodník, ktorý kladie zisk nad práva človeka, biskup, ktorý je servilný ku skazenej politickej moci lebo ziskava za to finančný, či iný benefit alebo odborár, ktorý dáva politickú moc do popredia pred záujmami pracujúcich. Chamtivosť je na tomto svete oveľa rozšírenejším hriechom, ako sme to ochotní priznať. Kedysi sa tento hriech vzťahoval skôr na bohatých ľudí. Dnes sa rozšíril aj na závistlivých chudobných. Len samotná skutočnosť, že chudobný človek nemá vo svojom vrecku veľký obnos peňazí, nehovorí nič o jeho lakomstve a chamtivosti. Ak chudobný nenávidí svoju chudobu v tom duchu, že živí v sebe nezriadenú túžbu po nadobudnutí bohatstva, robí z neho otroka hriechu lakomstva. Politické dejiny nás učia, že skutočné pohnutky väčšiny tzv. ekonomických revolucionárov boli len zmocniť sa "koristi" od bohatých. Dnes je veľmi ťažké nájsť ľudí, ktorí by sa zaujímali o chudobných bez vedľajších úmyslov. Väčšina tzv. bojovníkov za práva chudobných, v skutočnosti skôr nenávidí bohatých. Nenávidia bohatých a chudobných milujú len do tej miery, do akej ich môžu využiť, či skôr zneužiť na dosiahnutie svojich cieľov. Lakomstvo a chamtivosť ničia človeka, pretože zatvrdzujú srdce. V živote platí, že človek sa stáva podobným tomu, čo miluje. Ak miluje zlato, tak sa stane chladným, tvrdým a žltým. Čím viac ziskava, tým viac trpí ak má z toho niečo dať, aj keby to mala byť čo i len tá najmenšia obeta. Je to, akoby bolesť nad stratou jedného vlasu z hlavy plnej vlasov.

Čím viac bohatý človek má peňazí, tým viac verí, že je v núdzi. Vo svojom vlastnom ponímaní je stále chudobným. Ako hovorí sv. Pavol: "Lebo koreňom všetkého zla je láska k peniazom; niektorí po nich pachtili, a tak zablúdili od viery a spôsobili si mnoho bolesti." (1Tim 6,10). Príbeh apoštola Judáša, ktorý v mene Ježiša uzdravoval chorých, bol svedkom Ježišových zázrakov a bol tak blízko Bohu, ako smrteľný človek môže byť, je upozornením, že zradiť Ježiša dokážeme za 30 strieborných, nech sme mu akokoľvek blízko. Týchto 30 strieborných mincí má dnes hodnotu približne 20 dolárov. Dajte si za 30 strieborných akúkoľvek cenu,

akýkoľvek majetok, pre ktorý ste ochotný spáchať hriech, teda zradiť Boha a dostanete cenu svojej duše z pohľadu diabla. Ak prijmete úplatok vo výške 200 EUR, tak Vaša duša má pre diabla hodnotu 200 EUR. Strach o svoje úspory a zabezpečenie prameniace častokrát práve z nadbytku, zužuje miesto pre prítomnosť Boha v nás.

Ak aj Boh pre nás má naďalej nejaký význam, jeho miesto je druhoradé. Bohu dôverujeme, pokiaľ sa to odzrkadľuje na výške nášho bankového účtu, ktoré je odrazom tejto dôvery. Pokiaľ veci v našom živote sa vyvíjajú ekonomicky dobre, sme ochotný Boha akceptovať. Koľko ľudí príde za Bohom s očakávaním, že tento vzťah bude mať za následok materiálne dobro. Ak som k Bohu verný, očakávam, že Boh mi vernosť odmení aj na materiálnom dobre. Ako ten mladík, ktorý podľa rozprávania Svätého písma, prišiel za Ježišom so sťažnosťou: “Učiteľ, povedz môjmu bratovi, aby sa so mnou podelil o dedičstvo” (Lk 12,13). Božia indiferentnosť k srdciam túžiacim po majetku je jednoznačná: On mu odvetil: “Človeče, kto ma ustanovil za sudcu alebo rozdeľovača medzi vami?” (Lk 12,14). V akom zdanlivom rozpore je to s uistením Ježiša, že Bohu záleží aj na našej fyzickej existencii, ktorú potvrdil v podobenstvo o vtákoch. «Pozrite sa na nebeské vtáky: nesejú, ani nežnú, ani do stodôl nezhromažďujú, a váš nebeský Otec ich živí. Nie ste vy oveľa viac ako ony? » (Mt 6,26).

Jeden z dôvodov, prečo Ježiš prišiel na túto zem bolo, aby človeku stanovil jasný rozdiel medzi nekonečnou hodnotou duše a pominateľnými vecami nášho života. Ježiš nás upozorňuje, že na zemi sme len preto, aby sme získali večný život. Za týmto účelom, musíme túžiť tu na zemi v prvom rade po nebi a zbytok nám bude pridaný v takej miere, v akej je to v súlade s našou spásou. Jeho nás preto nevystrihal od hriechu lakomstva a chamtivosti, ale taktiež nás pobáda, aby sme dôverovali Bohu, pokiaľ ide o našu pozemskú existenciu. “Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce (Lk 12,34).” Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: “Čo budeme jesť?” alebo: “Čo budeme piť?” alebo: “Čo si oblečieme?” (Mt 6,31)!

Požiadavku odpútania sa od bohatstva Ježiš priamo adresoval cnostnému mladému mužovi, ktorý chcel vedieť, čo má robiť, aby dosiahol kráľovstvo nebeské. Ježiš Boh vedel, že mladý muž dodržiava všetky Božie prikázania. Na to, aby sme si my ostatní ľudia uvedomili, aké sú pre Boha prikázania kľúčové, Ježiš ich postupne vymenoval. Dodržiavanie Božích prikázaní je základnou podmienkou spásy. Nič nečisté totiž podľa Ježišových slov nevstúpi do kráľovstva nebeského. Aký iný úmysel mal Ježiš, keď zdôraznil potrebu zachovávať Božie prikázania mužovi, o ktorom vedel, že ich zachováva? Ježiš chcel dať mladému mužovi priestor, aby sa verejne tento mladý pochválil svojou oddanosťou a vernosťou Bohu. Všetci prítomní takto boli svedkami jeho čistoty. A aj napriek tomu sa pre Ježiša táto čistota stala nedostatočnou pre spásu. S čistými, ale prázdnyimi rukami a so srdcom, v ktorom Boh nemá prvé miesto, spásu človek nezíska. Málokto bol tak blízko spásy ako tento mladý muž. Ježiš ho dokonca povolal, aby sa pridal k apoštolom. On však bol pripútaný k svojmu majetku a Ježiša odmietol. “Ba hovorím vám: Ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva” (Mt 19,24).

Je jednoduché v dnešnom svete odmietat bohatstvo a nadávať na bohatých. Patrí to totiž do správnej výbavy politika a verejne činnej osoby. Pohnútky týchto ľudí však pramenia väčšinou zo závidi, ktorá prahne po ich bohatstve. Dnes je plný svet ekonomických revolucionárov, ktorí závidia bohatstvo, ale nie preto, že by milovali chudobu. U nášho Pána tomu tak nebolo. Náš Pán nenadbiehal mocným a bohatým. Človeka upozornil, že nemôže slúžiť obom pánom, aj Bohu aj mamone. Nie v hoteli, nemocnici, ale v maštali si zvolil miesto svojho narodenia. Neinvestoval peniaze, aby zarobil, ďalšie peniaze, ale živil sa manuálnou prácou. Počas troch rokov svojho verejného pôsobenia nemal kde hlavu skloniť. Nevlastnil nič. “Líšky majú svoje skrýše a nebeské vtáky hniezda, ale Syn človeka nemá kde hlavu skloniť” (Mt 8,20). Počas svojej smrti nezanechal žiaden majetok. Svoju matku zveril Jánovi, šaty dal svojim katom. Dokonca aj hrob mu bol darovaný druhým. Bez akéhokoľvek majetku žil, bez majetku aj zomrel. Je výsmechom pre tých, ktorí nenávidia Katolícku cirkev pre bohatstvo, aby museli sa tváriť, že nevidia jeho chudobu. On je centrom náboženstva a náboženstvo nenávidia hriešnici pre svoje hriechy, ktoré sa v zrkadle Božích právd dávajú na svetlo. Ježiš sa pre zadosťučinenie hriechu lakomstva a chamtivosti vzdal všetkého. Ponechal si iba jednu vec, ktorá nebola vecou a to svojho Ducha. S hlasným výkrikom na kríži « Otče do Tvojich rúk porúčam svojho ducha » (Lk 23,46) dal najavo, že život on dáva a nie, že mu život bol zobrať. Svoj život obetoval dobrovoľne, za spásu nás, ako zmierenie za naše hriechy.

Zoberme si z tohto Ježišovho príkladu dve dôležité pravdy pre náš pozemský život.

1. Čím väčšie väzby budeme mať k tomuto svetu, tým ťažšie bude pre nás umieranie.

Smrť je aktom, kedy je každý človek vyvlastnený.

2. Nie je v Božom pláne, aby sme sa na tejto zemi cítili plne uspokojení. Táto falošná predstava o dosiahnutie dokonalej spravodlivosti a hmotného uspokojenia, nám len zaslepuje oči v pohľade na nebo. Každé hlboké priateľstvo je akoby spoluvzrastanie dvoch srdc do spoločnej mysle. Z tohto dôvodu je odlúčenie tak bolestivé. Nie je to akoby sa oddelili dve srdcia, ale akoby sa jedno srdce roztrhlo na dve. Takúto jednotu s nebom musíme hľadať počas nášho pozemského putovania.

Bohatý človek je ten, ktorý ma množstvo dôvodov žiť, ale žiaden, pre ktorý by túžil zomrieť. Nakoľko smrti sa nevie vyhnúť, objaví sa pred Bohom ako najväčší žobrák, ktorý si zo zeme nič so sebou nezobral. Až príliš neskoro si uvedomí, že počas života nepatril sebe, ale bol sluhom bohatstva. To mu v živote bránilo, aby umožnil svojej duši rásť. Svoj život zasvätil podmaňovaniu si časti zeme, chcel ju vlastniť. Teraz po smrti sa v útrobach tejto zeme jeho telo, čo ju chcelo ovládať, premení na prach. Platí to aj opačne. Čím menej človek sa zviazal s týmto svätom, tým sa mu bude zem ľahšie opúšťať. Kde je náš poklad, tam je aj naše srdce. Ak sme žili pre Boha, vtedy nám smrť bude oslobodením. Svet, na ktorom máme vlastníctvo, je akoby klietka, z ktorej sa oslobodíme. Naše ruky nikdy nedokážu uniesť všetko zlato na svete. Naše ruky sa však môžu vzdať túžby sa zlata vôbec dotýkať. Svet vlastníť nikdy nebudeme, ale môžeme ho nevlastniť. Z tohto dôvodu je jednoduchá, chudobná duša, ktorá netúži po majetkoch šťastnejšia, ako chamtivý človek, ktorý ma pred očami stále to, čo nevlastní. Nábožný človek nemá žiadne potreby, je slobodný. Nezaťažaná duša stúpa ako oheň do neba. Bohatstvom obťažaná duša padá na zem ako zlato. Ak by zem bola rajom alebo by mala byť rajom, Ježiš Kristus by ju nebol na Veľký Piatok opustil. Ježiš nám vo svojom poslednom slove na kríži hovorí, že nikde nemôžeme byť spokojní, len u Boha Najvyššieho. Neďalekou úvahou prídeme k záveru, že konečnou charakteristikou čisto pozemského života je nespokojnosť. Priahňeme po uznaní, spoločenskom postavení, manželstve, popularite, bohatstve, ale keď všetko toto dosiahneme a sme k sebe čo i len trochu úprimní, musíme uznať, že nič z toho nenaplnilo naše očakávania. Ako deti sme nedočkavo očakávali Vianoce, ale večer pri zaspávaní, po všetkých rozbalených darčekom, sme kdesi v krajíčku duše cítili, že niečo tomu chýbalo. To, čo robí rozdiel je rozmer konečna a nekonečna. Zem a všetko na zemi je konečné, obmedzené, z určitého pohľadu nedokonalé. Len večný život je nekonečný. Nedopustíme, aby kvôli hriechu lakomstva, náš večný život nebol u Boha v nebi.